

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. II. Materia remota Baptismi est aqua vera & naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

synagogis eorum, & magnificabatur ab omnibus.

Cum ante illum non legatur habuisse discipulos Mar. 2.

Neque legitur antecederet ad Baptismum Joannis habuisse illos discipulos; sed postquam traditus est Joannes (ait Evangelista Mar. c. 1. v. 14.) venit Iesus in Galileam predicans Evangelium regni Dei &c. Subjungitque v. 16. & 17. Et praetereans secus mare Galilee, vidit Simonem & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare (erant enim piscatores) & dixit eis Iesus: Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relinquit retibus secuti sunt eum. Qui & fuerunt primi ejus discipuli. Unde dicebat Petrus Actor. 1. v. 21. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus Iesus incipiens a Baptismate Joannis usque in diem, qua assumptus est &c.

Sed solum post Joannis traditionem.

Act. 1.

Non est autem credibile, instituisse proprium novae Legis Sacramentum, nisi publice & respectively ad Ecclesiam visibilem novi Testamenti, quae non fuit antequam Christus doceret aut haberet discipulos; quippe Ecclesia non est aliud, quam cœtus hominum Christianae fidei professione ac Sacramentorum participatione sub uno legitimo pastore coadunatorum. Adde, quod pro tunc nullus poterat esse usus novi Baptismatis durante adhuc Baptismo Joannis, qui erat dispositio ad ipsum.

25.

Simul fuit Baptismus Christi & Baptismus Joannis.

Convincitur ergo institutionem Sacramenti Baptismatis non praecessisse illud tempus, quo Christus à Joanne fuit baptizatus. Concomitantiam videntur astruere aliqui Patres, sed etiam absque sufficienti fundamento sive ex Scriptura, sive ex ratione, nisi intelligantur (sicut commodè possunt intelligi) de materiae designatione & aliquali sanctificatione, dedicatione videlicet, sive benedictione quadam aeterna, sicuti modò fons baptismalis speciali ritu benedicatur. Ita explicat Scotus 4.

Scotus.

d. 3. q. 4. n. 2. ibi: Quando tamen primò fuit institutus, debium est. Non quidem quando Christus baptizabatur à Joanne; quia ille non fuit Baptismus Christi, id est, in forma Christi, sed in forma Joannis; tamen Christus dedicavit tunc aquam tamquam materiam idoneam suo Baptismo ex contactu suae mundissimae carnis.

Sed solum quoad materiam designationem & quandam sanctificationem.

Quòd autem Sancti Patres ita possint, imò debeant explicari, probatur: quia etiam illi, qui docent Baptismum solum esse institutum post passionem, asserunt nihilominus Christum suo Baptismo sanctificasse aquas &c. ut patet apud Tertull. lib. adversus Judaeos cap. 8.

Sic possunt & debent Sancti PP. intelligi.

Accedit, quòd institutio Sacramentorum sic actus personae communis & legis-

latoris, quam Christus in suo Baptismo non sustinuit; sed privatam potius & penitentis.

Alioquin Christus in isto Baptismate ad vivum expressit Baptismum à se instituentium, non solum quoad materiam, per abluentionem scilicet externam corporis, quam in se admisit, sed etiam quoad formam, sive invocationem SS. Trinitatis per apparitionem trium personarum, Patris in voce, Filij in humanitate, Spiritus Sancti in specie columbae; promeruitque tunc sua humilitate, ut Baptismus à se instituentus haberet vim sanctificandi; aquas etiam suo contactu moraliter consecravit (ut supra ex Scoto dixi) sicut v.g. calix nondum consecratus consecratur attacku sanguinis.

16.

Vel etiam quoad formam per invocationem apparitionem

Porro quòd nonnulli dicunt, Joannem tunc à Christo fuisse baptizatum, incertum est, & à multis Patribus negatur. Vide D. Hieronymum in cap. 3. Matth. Damaſc. & alios. Certè si hoc verum fuisset, discipuli Joannis nullam habuissent vel apparentem rationem querelae de Baptismo Christi.

Incertum an tunc Joannes fuit baptizatus

Igitur (ut finem imponamus huic conclusioni) conformius est Scripturae & rationi, Sacramentum Baptismi institutum esse paulò postquam Christus fuit baptizatus, ut quemadmodum tunc incipiebat praedicari lex nova, ita & inciperet janua ejus ac professio. Cumque per primum hominem mors introierit in universos, nisi per hanc januam universi intrent in Ecclesiam Christi, non possunt (inquit Veritas) in regnum caelorum introire.

Concluditur etiam effundit eam esse Scripturae & rationi conformem.

Hinc sequitur examinanda & declaranda ejus essentia; praesenti quidem sectione materia, tamquam pars praecipua & determinabilis; sequenti autem forma, ut posterius adveniens & determinans. Itaque

CONCLUSIO II.

Materia remota Baptismi est aqua vera & naturalis.

IN omni Sacramento, quod consistit in Iusu seu fieri, duplex reperitur materia; una proxima, altera remota, ut suis locis patebit. Materia (inquit Scotus 4. d. 3. q. 3. n. 2. agens de materia hujus Sacramenti) proprie accipiendo, sicut illud in quo est forma rei, est totum illud, quod est ibi sensibile, in quo fundatur relatio signi, quod est formale in Baptismo: sed sicut in illo toto sensibili aliquid est primum.

17. Materia quoad materiam sacramentalem

scilicet

Secl. I. De Institut. & Mat. Baptif. Concl. 2. 245

principalis, ut ultimè determinans, & ideo dicitur forma: ita aliquid est minus principale vel determinabile, & illud dicitur materia: sed tale potest intelligi vel proximum ad significandum, vel remotum. Proximum est ipsa ablutio visibilis; de qua conclusione sequenti.

Proxima & remota.

Hæc in Baptismo est aqua;

Cujus ratio à priori est Christi institutio. *Matth. 3. v. 11.*

Aqua autem est materia remota, qua applicatur corpori in ista locutione. Et huius probatio (scilicet à priori) non est alia, nisi quia sic institutum est; ut patet Ioan. 3. Amen amen dico tibi (loquitur Christus Nicodemo) nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei. Et Matth. 3. Ego quidem (inquit Joan. Baptista) baptizo vos in aqua in penitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calcamentum portare: ipse vos baptizabit, non tantum in aqua, sed etiam in Spiritu sancto & igni, tribuens remissionem peccatorum per gratiam iustificantem, quam Spiritus Sanctus, qui ignis nomine appellatur, & in ignis specie visibiliter descendit super Apostolos, partitur singulis per Baptismum, ut causam instrumentalem, prout vult; & secundum propriam eujusque dispositionem & cooperationem.

Ut proinde stolidè ex illo loco Matth. qui adhuc alias patitur explicationes (ut videre est apud interpretes Sacre Scripturæ) quidam hæretici, Jacobitæ dicuntur, materiam Baptismi doceant esse ignem, ferro candenti imprimentes signum crucis in frontibus aut genis baptizatorum.

Porro veritas Catholica, quam etiam nostri temporis A Catholicis non negant, definitur Primum in cap. Firmiter de summa Trinitate; quod est Concilij Lateranensis sub Innoc. III. ibi: *Sacramentum Baptismi (quod ad Dei invocationem, & individue Trinitatis, videlicet Patris, & Filij & Spiritus sancti, consecratur in aqua) tam parvulis, quam adultis &c.*

Concil. Florent. in decreto Unionis sub Eugenio IV. sic inquit: *Materia huius Sacramenti (Baptismi) est aqua vera & naturalis; nec refert frigida sit, an calida.*

Novissimè Concilium Trident. sess. 7. can. 2. de Baptismo: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi; atque ideo verba illa Domini nostri Iesu Christi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorsit, anathema sit.*

Etenim quod in Scripturis sanctis (ait D. August. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 10.) perspicue sonat, non est ad aliud referendum, quasi figurate dictum sit. Quod autem magis perspicue sonat, quam quod Act. 8. v. 36. ait Eunuchus ad Philip-

pum: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* Sequitur v. 38. *Et iussit stare curram, & descenderunt uterque in aquam; Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum.*

Act. 8.

Ejisdem perspicuitatis sunt verba Apostoli Petri, quæ referuntur Act. 10. v. 47. *Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos?* Subditur v. sequenti: *Et iussit eos baptizari, utique in aqua, in nomine Domini Iesu Christi.*

Item 10.

Confirmantur hæc omnia ex perpetuo usu & traditione universalis Ecclesie, nec non constanti omnium sanctorum Patrum doctrina.

Et constantis Potum doctrina;

Congruentias assignat Doctor Subtilis supra, iniquens: *Quare autem sic sit institutum, sunt aperta congruentia: quia aqua est frigida, fluida, lucida, necessaria & communis. Et hæc omnes proprietates conveniunt illi humori, in quo debet fieri Baptismus, qui est ad reprimendum estum concupiscentie; ad siccandum vigorem inobediencie; ad illustrandum claritatem fidei; ad introducendum in viam salutis; & hoc est commune omnibus, sicut lex ista, cuius hoc Sacramentum est institutum, commune est omnibus ad salutem.*

Quibus variis adiungit Scotus congruentias.

Hic non obstat factum cuiusdam Judæi, qui de vita periclitans, aquâ deficiente curavit se baptizari arenâ, & statim convaluit.

29. Objectio.

Respondeo enim; quidquid sit de veritate historie (de qua tractat Baronius ad annum 181.) postmodum Ecclesiam desuper fuisse consultam, & à Dionysio Episcopo Alexandrino iudicatum, Judæum illum iteratò esse baptizandum, ut eadem refert historia. Deus itaque extraordinarium illud miraculum præstitit fortè in gratiam ardentis voti Baptismi.

29. Responso.

Ex dictis infertur, Primò perinde esse ad valorem Baptismi, aqua frigida sit, an calida; putei, fluminis, an maris; pluvialis, an resoluta ex nive, grandine, glacie; turbida, an clara; tincta etiam colore, & licet transferat per sulphureos meatus aut cineres: & generaliter valet Baptismus collatus in aliquo liquore, qui in communi sermone vocatur aqua; omnis quippe talis liquor est vera aqua naturalis & elementalis, sive usualis.

30.

Sufficit quilibet aqua, modo communitur reputeatur naturalis & usualis.

Infertur Secundò, non valere Baptismum collatum in cervisia aut jusculo bene decoctis, sudore, lacte, urinâ, lachrymis, sputo seu salivâ, phlegmate, aquâ rosacea, aut ex alijs herbis distillata.

Ex quo multa inferuntur.

De quibus omnibus ita discurret Doctor Subtilis supra à num. 3. Respondeo, quod aquæ illæ, quæ communitur dicuntur artificiales, sunt corpora quædam mixta, & non dicuntur

31. Et ex Scoto ostenditur non esse vera materia.

aque nisi equivocè. Probat Primò: quia habent à tota specie aliquam qualitatem dissimilem aque elementari. Secundò: quia sunt per actionem ignis decoquentis & resolventis; ignis autem non videtur esse sufficiens in virtute activa ad corruptendum vel convertendum quæcumque mixta in aquam elementarem. Propter quod (inquit) universaliter concedi potest, quòd aqua illa, quæ dicuntur artificiales, non sunt conveniens materia Baptismi; quia non sunt in specie aque elementaris.

Pergit ad aquam impuram, de qua sic pronuntiat: Impuritas in aqua potest intelligi duobus modis, vel propter mixtionem secundum iuxta positionem; ut aqua lutosâ dicitur impura: vel propter mixtionem alterantem à specie; sicut humor mixtus dicitur non esse aqua pura. Et prima quidem impuritas non prohibet; dum tamen non excludit ab aqua, quæ sit conveniens ad lavandum vel abluendum: nec est alia ratio, nisi quia sic institutum est. Unde aqua imbibita farina, in pasta vel in spongia, dum ibi est, vel imbibita in sillis luto, & sic de alijs, si contingant carnem, non sunt conveniens materia Baptismi tales aquæ; quia talis contactus non est lotio.

In secundo modo, dico quòd aliqua impuritas potest esse manente aqua intra speciem: sicut forte si incipiat in siliari tendendo ad generationem elementi grossioris. Ista non prohibet, dum tamen sit fluida; quòd pro tanto dico, quia in glacie, nive & grandine, quæ tamen sunt imperfecta, vel in via ad mixtionem, dum talia sunt, non potest in eis fieri Baptismus; quia ibi non est lotio, sicut nec in duro.

Ubi bene addit: dum talia sunt; quia certò sunt materia conveniens dum resolvuntur, si tamen resolutio fiat in manu baptizantis, sic ut stillæ dimittantur in corpus baptizandi; alioquin enim ipse non applicat materiam abluioni aptam, sive verè non abluit, sed baptizandus potius se ipsum. Veluti si Petrus imponat capiti Joannis hydriam aut spongiam plenam aquâ, non ille censetur hunc propriè abluere; sed Joannes se ipsum, si hydriam frangat, aut aquam spongiæ imbibitam exprimat.

Prosequitur Scotus: Si autem per illam alterationem iam sit extra speciem aquæ, omnimò non est materia Baptismi; & de quibusdam alterationibus satis patet, quia constituunt alterationem extra speciem aquæ, puta de humoribus naturaliter resolutis per digestionem, ut saliva, urina & huiusmodi, iuxta illud extra de Baptismo & eius effectu, cap. Non ut apponeres, ibi: Possulasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ penuriam & absentiam Sacerdotis, aliquorum simplicitas in capite & pectus,

ac inter scapulas pro Baptismo salivæ confusione lavit. Respondemus, quòd cum in Baptismo duo semper, videlicet verbum & elementum, necessario requirantur &c. dubitare non debes, illos verum non habere Baptismum, in quibus non solum utrumque prædictorum, sed eorum alterum est omnimò. Ita Innoc. III. Episcopo Moroniensi.

De alijs autem non est ita manifestum, puta de decoctionibus & admixtionibus secundum sensum in quibus non apparet evidenter, quòd sit alterata species, ut patet de brodo carnis & farina, & huiusmodi, & cervisia, & medone: non enim manifestum est, quòd sit ibi aliquod activum corrumpens speciem aquæ. Tamen hoc discutere non pertinet ad Theologum determinantem materiam Baptismi, in quantum haberi potest ex canone Biblicæ: neque ad Canonisam determinantem conditiones materie, prout determinatur ab ordinatione Ecclesiæ: sed pertinet ad Philosophum naturalem, cuius est inquirere, quæ alteratio transferat aquam à specie sua, & quæ non.

Ad ministrum autem spectat non uti extra necessitatem nisi materiâ certâ, ut vidimus disp. præced. sect. 7. conclus. 13. eâque præscriptâ ab Ecclesiâ.

Sed quæ ista? Aqua solemnîs Baptismi (inquit Rit. Rom. tit. de Sacramento Baptismi §. de Materia) sit eo anno benedicta in Sabbato sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes, quæ in fonte mundo nitida & pura diligenter conservetur.

Concordat Clementina unica de Baptismo: Prasenti (ait Pontifex) prohibemus edicere, ne quis de cætero in aula vel cameris, aut alijs privatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesijs, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc casu deservi, liberi extiterint, aut talis necessitas emerferit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare.

Et ut ostendat gravitatem præcepti, penam adjungit his verbis: Qui autem secus præsumpserit, aut suam in hoc presentiam adhibuerit, raltre per Episcopum castigetur, quòd atq; attentare similia non presumant. Equidem hæc poena videtur afficere eos tantum, qui baptizant solemniter in domibus privatis, secus qui in Ecclesia cum aqua non benedicta; nam hoc postremum ibi specialiter non prohibetur, ut patet ex verbis.

Si ergo quaritur, an Sacerdos baptizans cum aqua non benedicta peccet mortaliter? Negant quidam apud Dianam parte 9. Traçt. 6. resol. 33. quia (inquit) aqua non benedicta baptizare, quid leve debet existimari, cum benedictio nec ad essentiam,

Primò aqua artificialis.

Secundò impura si sit alterius speciei per mixtionem reddita.

Aut inepta ad abluendum.

Unde glacies, nix, grandis non sunt materia,

Nisi resolvantur in manu baptizantis.

Non sufficit, quòd in capite baptizandi resolutio fiat.

32. Olfendit Scotus alios quos humores certò esse alterius speciei ab aqua naturali.

Innoc. III.

Aliter dicitur.

Hoc dicitur esse gentes ad philosophum.

Ad ministrum non uti extra necessitatem nisi materiâ certâ, ut vidimus disp. præced. sect. 7. conclus. 13. eâque præscriptâ ab Ecclesiâ.

33. Rit. Rom. Et non manifestum est, quòd sit ibi aliquod activum corrumpens speciem aquæ.

Clem. unica de Baptismo.

Idque sub gravi obli-gatione.

Si sit solemniter in domibus privatis.

Dicitur. Quòd si in Ecclesia cum aqua non benedicta, quid leve debet existimari, cum benedictio nec ad essentiam,

Quidam aegrot esse morale: essentiam, nec ad integritatem Sacramenti, nec ad justificationem, intentionemve baptizandi, nec ad essentialem Baptismi solemnitatem, nec ad gravis mysterij significationem pertineat. Nec levissimum suborietur scandalum, si aqua non benedicta fiat Baptismus: sicuti oriretur, si alij exteriores ritus, insufflationes, unctioes, & similia deessent in solemnibus Baptismo, vel sine stola aut suppelliceo fieret: ergo &c.

Alij communis affirmant. Nihilominus contraria sententia est communior, quam ibidem tenet Diana, dicens: Nec talis benedictio levis materia censenda est, ut de se patet. Primo, quia versatur circa materiam ipsius Sacramenti.

Diana. Secundo, quia habetur in manuali specialis benedictio. Tercio, quia talis benedictio non efficitur nisi Sabbato Pasche & Pentecostes. Quarto, quia in ipsa benedictione adhibetur trina infusio sacri Christomatis in modum crucis; quae omnia satis demonstrant talem benedictionem rem leviem non esse. Hac Ille.

35. Quae confirmantur ex summa sollicitudine Ecclesiae, ut nunquam sine aqua benedicta Baptismus solemniter administretur. Sic enim docet Rituale supra: Si aqua benedicta tam imminuta sit, ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest; in minori tamen quantitate. Si vero corrupta fuerit aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, Patrochus in fontem bene mundatum ac nidulum recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula, qua infra praescribitur. Sed si congelata sit, curetur ut liqueat, sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida, poterit parum aqua naturalis non benedicta calefacere, & admiscere aquae baptismali in vasculo ad id parato, & ea tepescit ad baptizandum uti, ne noccat infantiulo.

Et confirmatur ex summa Ecclesiae sollicitudine. Notat etiam Diana supra hujus benedictionis mentionem fecisse D. Dionysium de Caestri Hierarchia cap. 2. parte 2. D. August. Homilia 27. & 50. & lib. 6. contra Julianum cap. 8. & D. Ambrosium lib. 1. de Sacramentis cap. 5. Unde Lessius in 3. parte quaest. 71. num. 6. ex D. Basilio lib. de Spiritu sancto cap. 2. dicit, Consecrationem aquae esse traditionem Apostolorum. Ita Diana.

Utrumque nihilominus problematice defenditur. Caterum quia multiplicatio peccatorum mortalium odiosa est, elige quod placeat. Profecto in Baptismo non solemniter, esto alioquin propter majorem reverentiam Sacramenti etiam aqua benedicta foret adhibenda, si talis commode possit haberi; tamen non videtur magnus scrupulus faciendus, ait Praepositus quaest. 71. art. 4.

Præpositus. dub. 1. n. 5. Paret ex verbis Ritualis, in quibus non fit mentio nisi Baptismi solemniss.

Sed revertamur ad principale propositum, contra quod objicit sibi Scotus, Primò: Aqua artificialis habet eadem accidentia cum aqua naturali, scilicet humiditatem, frigiditatem, perspicuitatem & huiusmodi, sed ex accidentibus cognoscitur substantia; ergo &c.

Respondet n. 6. Etsi habebat aliqua accidentia similia, tamen aliquod, vel aliqua distinctio substantiae habet à tota specie, ex quibus sequitur distinctio substantiae.

Objicit Secundò: Mixtum est grossius aqua elementari; aqua autem artificialis est subtilior, vel saltem non grossior; ergo non est aliud mixtum; ergo &c.

Respondet: Etsi aliqua aqua artificialis videatur subtilior quam elementaris, quia magis penetrativa; ista tamen subtilitas non est subtilitas simplicitatis, sed virtutis activae; & hoc modo vinum est subtile, vel subtilius aqua: subtilitas autem conveniens aquae elementari est subtilitas simplicitatis, eo modo, quo elementum est simplicius mixto.

Objicit Tertio: Miscibilia possunt separari à mixto; ergo aliquis potest adhibere activum passivo ad faciendum talem separationem; ergo &c. Respondet: Possibile esset Angelum bonum vel malum adhibere aliqua activa mixto ut passivo, per qua resolveretur ab eo aqua elementaris... sed dico, quod nulla ars potest adhibere idem activum, puta ignem, quantumcumque diversis mixtis & passivis, ita quod per illud agens fiat immediate resolutio in aquam, scilicet elementarem, quia illud idem agens non potest habere virtutem ut sit sine formis intermedijs mutandi; neque etiam ita taliter diversa in eundem terminum corrumpendi.

Objicit ultimo: Sacramentum Baptismi designatum fuit per aquam, quae fluxit ex latere Christi, sed illa fuit phlegma, quia tunc in corpore non erat aqua elementaris; ergo &c. Majorem docet Innoc. III. extra de Celebr. Missarum cap. In quadam in fine: In quibus (inquit) duobus, sanguine scilicet & aqua, duo maxima Sacramenta, redemptionis videlicet & regenerationis, elucens.

Respondeo cum Scoto supra num. 7. ex eodem cap. ibi: Caterum sicut fuit verus spiritus & verus sanguis, ita proculdubio vera aqua, cum Christus sit veritas, & à veritate omnis fallacia sit penitus aliena. Nam si non fuisset aqua, sed phlegma, quod de latere salvatoris exiit, ille qui vidit & testimonium veritati perhibuit, profecto non aquam, sed phlegma dixisset. Dixit autem aquam Joan. 19. v. 34. Sed unus militum lancea latius eius aperuit, &

36. Contra principalem questionem objicit sibi Scotus primo. Et objectioni occurrit.

Objicit secundò.

Et objectionem solvit.

Obiectio tertia.

Illique factis.

37. Obiectio ultima.

Innoc. III.

Cui respondetur ex Scoto sup.

continuo

continuo exiit sanguis & aqua. Probat etiam Innoc. à posteriori (verba Scoti sunt) per materiam Sacramenti Baptismi: nec in hoc (inquit) verum regenerationis Sacramentum fuisse ostensum: cum per Sacramentum Baptismi non regeneremur in phlegmate, sed in aqua. Probat etiam per aquam miscendam in Sacramento Eucharistia. Probat etiam quarto per figuram, qua praecessit super hoc in veteri Testamento, quando Moyses percussit silecem, & ex ea non phlegma, sed aqua manavit.

Ad probationem respondet ibi, quod vel illa aqua fuit ibi de novo creata miraculose, vel de componentibus resoluta. Concludit Doctor: Sed qualitercumque dicatur de aqua lateris Christi, qua fluxit, sic ut sibi placuit; non propter hoc ibi Sacramenta susceperunt efficaciam.... Sed propter quamdam perfectiorem similitudinem ad Baptismum & Eucharistiam. Certum est tamen, quod Baptismus non potest fieri nisi in aqua usuali, quia Christus hoc instituit.

38. Sal resolutum probabiliter est materia sufficiens. Diana, Henriquez.

Pro fine conclusionis petes, an sal resolutum sit materia conveniens Baptismi? Affirmative respondet (& merito, inquit Diana parte 3. tract. 4. resolut. 5.) Henriquez lib. 2. cap. 6. n. 1. qui in glossa littera F. testatur de communi. Ratio est: quia sal efficitur ex aqua salsa, ut experimento constat, & docet Aristoteles 2. Metheo. cap. 3. Eandem sententiam docet Antonius Fernandez in exam. Theolog. mor. parte 3. cap. 2. §. 4. n. 5. ubi ita asserit: Idem de sale atque nive geluque dicendum arbitror; est enim aqua maris essentialiter gelata aëtherio sole, sive per solem condensata; ergo videtur in pristinum statum resolvi.

Anton, Fernandez.

Probabiliter ostenditur oppositum. Regius.

Aliunde tamen pro contraria opinione (quam tenet Regius hinc quaest. 66. art. 4. dub. 1. n. 22.) sicuti vi caloris furni ex massa farinae panis, ex aqua & hordeo cervisia, ex terra speciali succo mixta saccharum gignitur tanquam corpus mixtum: sic forte vi caloris solis ex aqua salsa exurgit corpus mixtum distinctum; quod proinde resolvitur non in aquam, sed in humorem specie distinctum. Saltem non est aqua usualis, aut moraliter loquendo; quod videtur requiri. Sed & hoc negari posset, dicendo esse aquam usualem, non minus, quam aquam mixtam luto. It. que ut minimum est materia dubia; adeoque usurpanda tempore necessitatis.

39. Idem dicendum de humore e ligno fluente cum igni imponitur.

Idem videtur dicendum de humore e ligno fluente, quando igni imponitur; videtur quippe ex una parte, quod sit aqua naturalis propter humiditatem, frigiditatem, perspicuitatem & similes qualitates, in quibus assimilatur aquae elementari. Ex

altera autem parte probabiliter dici posset, esse substantialiter succum quodammodo coctum, contentum in fibris ligni, & alimentum ejusdem (aut simile quid sudori corporis humani) vitaliter per radicem attractum.

Certius porro est, sudorem marmoris aut parietum tempore pluvioso esse veram aquam. Similiter liquorem, qui colligitur ex vaporibus densatis; cum ex olla ore evaporantur, & in testaceo tegumento reperuntur: siquidem vapores essentialiter aqua sunt; aqua vero e parietibus manans, aqua est ex aëre humido in aquam versio. Ita Antonius Fernandez apud Dianam supra.

Ceterum aliqui apud Regium supra num. 23. & Dianam p. 5. tract. 3. resol. 2. etiam liquores ex herbis & plantis expressos (quos n. 30. cum communiore sententia diximus non esse materiam convenientem Baptismi) annumerant materijs dubijs: qui proinde, sicuti & omnes ceteri liquores, etiam negativè sive merè dubijs; quia videlicet non potest utrimque ex illa ratione quidpiam determinatè cum probabilitate statui; & equidem incertum est, an sint aqua, quia potest fieri quod sint, etsi non possit hinc & nunc defectu luminis, gustus &c. discerni: omnes illi (inquam) liquores possunt & debent in necessitate adhiberi, ut succurratur proximo per remedium dubium in defectu certi. Vide quae diximus Disputatione praeced. Sect. 7. Conclusionem 12. in fine. Et idem omnino sit iudicium in dubio materiae proxima, de qua instituo sequentem conclusionem, quae talis est:

Liquores ex herbis & plantis expressi sunt materiae dubiae.

Adeoque in necessitate adhibentur.

CONCLUSIO III.

Materia proxima Baptismi est ablutio tum activa, tum passiva.

Ablutio à Scoto 4. dist. 3. quaest. 3. num. 4. dicitur: *Contractus aquae fluidae liberae coniungentis se cuti, vel separantis inter cutem & aliud corpus. Aliter definitur: Motio aquae liquidae circa corpus, quae per se ordinatur ad fordes abluendas. Dico per se ordinatur; quippe (ut bene advertit Doctor supra num. 2.) Non oportet quod sit ibi ablutio prout distinguitur contra lesionem, & includit amotionem sordium à corpore per contactum aquae: sed sufficit lotio in communi dicta, corporis ab aqua, alio hanc agente; quod nihil aliud*

40. Ablutio proxima Baptismi materiae dubiae definitur. Scoto.